

ביאור

(ה) אמנם רק על ידי הכרת ממשלת התורה שהיא עיקר הכל, יגיע אל חשבון הנפש אשר יוכל לנקוב אל תוך לבו באמת.

(ו) והכרה זו שאין ענין בעולם זולת התורה, וחשבון הנפש הבא על ידה, והגבורה הנולדת מהם, כולם לא יושגו אלא בעמל ויגיעה רבה.

(ז) ורק בעמל לבד קונים מדרגות אשר במצב הזה לא יגיעו אליהם חיצו היצר, וזה מחסדי השי"ת אשר נתן גבולים ידועים ליצר בכל מצב שהאדם בו.

(ח) והיינו דרך העלייה לקנות מדרגות זו למעלה מזו, כולם על דרך הנ"ל, עד אשר ישוב הלב להיות רוחני לגמרי שהיא גאולת הנפש הגמורה.

סליק פרק א' (תיקון א')

לשון הספר

(ה) והכל על ידי משה שהוא מלך, ויהי בישרון מלך, והוא נותן כח אל המלך המשיח להעלות את השכינה הפלא ופלא, וזה סוד 'משה' לעיני 'כל ישראל שהוא ר"ת מלך לרמוז אל הנזכר

(ו) ואמנם כל התיקונים והעליות הן הנה היו ביגיעה ועמל, וזה סוד 'עשה' משה 'לעיני שהוא ר"ת עמל

(ז) והכל היה לתכלית טוב ודאי והקב"ה גזר כן וצוה כן שהתיקון הזה האחרון שהיה על ידי יגיעה ועמל לא יתקלקל עוד ח"ו ולא יהיה פתחון פה אל החיצונים לקטרג עליו וכל עולתה תקפץ פיה

(ח) ורזא דא נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו אם אתן את דגנך עוד מאכל לאויביך ואם ישחו בני נכר תירושך אשר יגעת בו.

ביאור בדברי חובות הלבבות שער הכניעה פ"ז

כתב רבנו בחיי ז"ל בשער הכניעה סוף פרק ז:

"ואמר אחד מן החסידים: הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון וכשמראים להם מעשיהם ימצאו בספר זכיותיהם זכיות שלא

נרשם ע"י רבנו ז"ל בשנת תש"י. הרבה שנים נתקשה רבנו ז"ל בהבנת דברים אלו הנראים מוזרים לכאורה, וכמה דרכים הציע לביאורם, עד שהגיע רבנו ז"ל לבסוף לביאור זה. (עיין גם בכרך זה לעיל בסוף מאמר "עלמא דקשוט"). — בכלל היתה דרכו של רבנו ז"ל לדייק מאד בדברי חובות הלבבות, עיין לדוגמא כרך ג, עמ' 44-43. — העורך.

עשו אותם ויאמרו לא עשינו, ויאמר להם עשה אותם אשר דיבר בכם וסיפר בגנותכם. וכן כשיחסרו מספר זכיות המספרים בגנותם יבקשו אותם בעת ההיא ויאמר להם אבדו מכם בעת שדיברתם בפלוני ופלוני. וכן יש מהם גם כן שימצא בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינום יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם בם, כמו שאמר (תהלים עט) והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה', ועל זה הזהירנו הכתוב באמרו (דברים כד) זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים וגו'.

שלש נקודות נאמרו כאן:

- (א) ראובן המדבר בשמעון, זוכה שמעון בזכיות שעשה ראובן.
- (ב) זכיות אלו נאבדו מראובן.
- (ג) ראובן המדבר בשמעון, נוספו עליו עבירות שלא עשה בעבור שמעון שדבר בו, כמש"כ השב לשכנינו וגו', ועל זה הזהירנו ממרים.

והביאור הוא כך:

- (א) שמעון זוכה בזכיותיו של ראובן מפני שהוא זכה להצטער על ידו בלשון הרע שדיבר עליו, והרי זכות גדולה היא להצטער ולהתייטר בעולם הזה כאמרם ז"ל שהעולם הבא נקנה על ידי יסורין. וברור הוא שהזכיות שיש לראובן הגדילו את נזק הלשון הרע שדיבר, כי ככל שהאדם חשוב יותר דבריו נשמעים יותר, וממילא מתרבה זכותו של שמעון על ידי זכיותיו של ראובן, וזהו מה שאמר ששמעון זוכה בקצת זכיותיו של ראובן, היינו באותן השייכות להגדלת נזק הלשון הרע שדיבר.
- (ב) ומה שזכיות אלו נאבדו בזה מראובן הוא משום שהוא שיעבד אותן לעבירתו, כי בהן הרי הגדיל את רעת הלשון הרע, כי אם לא שבני אדם מחזיקים אותו לצדיק מחמת זכיותיו לא היו דבריו נשמעים כל כך.
- (ג) אבל מה שנוספו על חשבון ראובן עבירות שלא עשה, אינו אומר שהן עבירותיו של שמעון, אלא נראה שהן העבירות שטפל על שמעון וחירף אותו בהן, והן נחשבו לראובן בבחינת "כל הפוסל במומו פוסל", כי כיון שהוא חושב לראות מום זה בחברו הרי זה סימן מובהק שמום זה נמצא בו. והיינו מה שמביא רבנו בחיי את הפסוק "השב לשכנינו... חרפתם אשר חרפוך וגו'". ובאופן זה היא גם הראיה שמביא ממרים, שהרי היא חשדה במשה שהוא התגאה, היינו שהתנהג בפרישות למעלה ממדרגת נבואתו לפי דעתה, כמו שנאמר "הרק אך במשה דבר ה' וגו'" ונידונה היא עצמה בצרעת שהיא בזיון המתגאה.